ग्रं. १०

महाभारत (आदिपर्व)

४१० /

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक २०/५०.९० (५५८)

ग्रंथ नाम भारत

विषय कथा-पुराणें.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

श्रीरामसमर्थ ॥ शौनकादिमहारुषी ॥ पवीत्रनिमिष्यारंण्यवासी ॥ ह्मण
तीपौराणीकाकैसी ॥ अस्तीकाचीमुळकथा ॥ १ ॥ सौती ह्मणे प्रसंगें आलें ॥ सौ
गण्याआस्तीकस्वामीनी पुसीलें ॥ आवडीनें अवधान केलें ॥ सर्वज्ञ तुह्मीस
(1) र्वथा ॥ २ ॥ जरत्कारनामा ब्राह्मण ॥ करीत असतां पृथ्वीआटण ॥ गर्त्तेमाजी
अधोवदन ॥ पीत्रगण देखीले ॥ ३ ॥ दर्वीवल्लीनें उर्द्धचरण ॥ गाउनी तळीं
अधोवदन ॥ लोंबतां देखोनी आपण ॥ पुसता जाला तयासी ॥ ४ ॥ तु
ह्मीं कवण कवणा अर्थी ॥ पावलां ऐसी अवस्था ॥ येर ह्मणती यथार्थ सांगतां ॥
श्रम होईल आगळा ॥ ५ ॥ वंशजात आह्मां संतती हीन ॥ पीतरां अधोमुख
पतन ॥ तें आह्मांसी प्राप्त जाहलें ॥ येणें कां काळें जालें ऐसें ॥ ६ ॥ ह्मणरत्नुन्या
स्वआधारु ॥ चरणीं दीसे पक्षणपंगरु ॥ तो संतत्ति माझी येकनरु ॥ प्रे
तप्राय उरलासे ॥ ७ ॥ तो ही ग्रहस्ताश्रम वीरहीत ॥ नाहीं स्त्रीना पुत्रआप
त्य ॥ तापसी होउनी तीर्थी तीर्थ ॥ अटणा करी वैराग्यें ॥ ८ ॥ ग्रहीं असोनी स्त्री
संगीं ॥ संतती वाढती जगीं ॥ तरी आमुचें वास्तव्य स्वर्गी ॥ अक्षई होतें या
चेनी ॥ ९ ॥ ह्मण ते तुसी अहोरात्तीं ॥ मुषक खंडीतो दीसे दांती ॥ तो

A joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(2)

काळपैंसत्तरागती। अयुष्येहारीतयाचें॥१०॥ पुससीतवान्वें अभीधान।
तरीजरत्कारू ऐसें जाण॥ ऐकुनी पुर्वजान्वें वचन॥ स्तब्ध जाला तप
स्वि॥११॥ ह्मणे बळात्कारू कर्मचा। मज सींसमंध लागला यान्चा। पर
मक्लेश मानुनी वाच्या। वदता जाला तयासी॥१२॥ ह्मणे वडील हो ऐका
तुह्मी। जरत्कारू नामा तो जाणा मी॥ धीगतवासना सर्वकामी॥ वरी हें
१ संकट सांगतसां॥१३॥ तरीम [illegible] सारीर स्वीकारमें गुणी। मोक्षसाटीं पवीत्र
काण्ही। कन्या आपील तेग्र [illegible] रूनी ग्रहस्तम्पो होणें॥१४॥ जरे १
नें जाला देह जर्जर। यालागी नाम जरत्कार। ऐसीयासी कन्या सेवर।
करील कोण कळेना॥१५॥ तेहीं नाम [illegible] नामसरी। ह्मणत असतील जर
कारी। ऐसा योग घडेल तरी। [illegible] मन्वें वचन हो सुखें॥१६॥ ऐसें बोलो
नी जाता जाला। सकळ पृथ्वी शोधुनी वहीला। नागलोका प्रतीपातला।
रुदकेला मुखशब्दा॥१७॥ जरत्कारी या नामान्वें। कन्यारत्न असेल ज्या
चें। तें मज आपीसे लागी घालीतां सान्वें। इच्छीलें फळ तो पावेला॥१८
ऐसें वचन ऐकत क्षणी। वासुगीनें आपुली भगीनी। जरत्कारी

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

करीं धरूनी। जरत्कारा दीधली ॥१९॥ ह्मणे तुज लागीं हे वेल्हाळ। रक्षी
ली होती बहुत काळ। आतां अंगीकारूनी वीमळ। ग्रहस्तधर्म संपादीं ॥२०
मातृश्रापपरीहारार्थी। उपाव वदला प्रजापती। या लागीं दीधली हा
तीं। आजी माझी अनुज्ञा हो ॥२१॥ ऐसें सांगुनी आदरें करीं। वीधीनें
वोपीली जरत्कारी। पुढें जन्मला ती चे उदरीं। अस्तीक नामा तपस्वी ॥२२
जन्मेजयें सर्प जाळीतां। सर्पनें जाळीतां रक्षीतां। आणी पीतृगणा ही
समस्तां। तपोबळें उद्धरीलें ॥२३॥ आतां नें सर्पशापावया। जन्मेजयें जा
ळावया। तपें अस्तीकें रक्षावया। कारण कोण नीर्धारें ॥२४॥ ऐसें कल्प
नील तयोमीं। प्रश्न करूं पाहसी तुं सांगतसी। तरी रूषी होए कां तें मीं। सांक
ळीत सांगेन ॥२५॥ दक्षप्रजापतीच्या दुहीता। कश्यपस्त्रीया कद्रु वेनता।
परम पवीत्र पतीव्रता। परी महा रूद्रो होती तें ॥२६॥ शेवेनें संतोषवीतां
रूषी। वर वोपी ताज्हा सासी। सहस्र पुत्र जन्मती कुसीं। ऐसें कद्रुसी
बोलीला ॥२७॥ बळीष्ट पवीत्र परोपकारी। दोघे पुत्र जन्मती उदरीं।
ऐसें सांगुनी वेनता करीं। कुरवाळीली प्रीतीनें ॥२८॥ दोघीसी

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3)

वोपोनीरेतदाना ।कश्यपगेलाअनुष्ठाना ।यथाकाळेंकद्रुडाणा ।स
हस्त्रअंडेंप्रसवली ॥२९॥ तेजोमयदोनीअंडें ।वीनताप्रसवलीप्रचं
डें ॥ त्यामाजीअरुणोंआणीगरुडें ।देहधरीलापवीत्र ॥३०॥ वर्षेंकर्म
ण्यांपाल्वटात ।सहस्त्रअंडेंउलोनितपें ।सहस्त्रसंख्याधुधुवात ।म
हासर्पनीपजले ॥३१॥ शेषवासुगीअहीतक्षक ।ऐरावतधनंजयक
२ र्कोटक ।काळयामणीनागपं[illegible]ये[illegible]पत्रइत्यादि ॥३२॥ सर्पना २
मेंसांगोंनीवाडें ॥ तरीग्रंथां[illegible]पुढें ।असोसर्पाचीजुंबाडें ॥
कद्रुव्यालीवीचाळ ॥३३॥ सवती[illegible]नीपुत्रवंती ।वीनताउतावेळ
पुत्रार्थी ॥ संपुर्णदीवसनकृतां[illegible] ॥ अंडेंयेकफोडीलें ॥३४॥ पुत्रपा
हावयाच्याचाडे ॥ अंडेंमदुनीपाहीलें कोडें ॥ तवंअर्धशरीरस्वरणा
कडें ॥ नाहीतपेंनीपजलें ॥३५॥ कटीपासुनीवरीलआंग ।अवेवी
अकारलेंसांग ।मासोदकुतळीलभाग ।लवथवीतराहीला ॥३६॥
त्वणंकोपेंपुत्रअरुण ।मातेसीवदेशापवचन ।सहस्त्रवर्षेंनकृ
तांपुर्ण ।अंडेंभेदीलेंपापीष्ठे ॥३७॥ जीच्यानीद्वेषेंअर्धदीवसीं ॥ अं

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

ते रवंडीलें नीर्दयरासी। जीन्हें धीधरीं होसी दासी। सहस्त्र अयनें पर्यं
ता ।।२०।। आतां येक येकवन्वना। दुसरें अंडें करीं जतना। सहस्त्र वर्षें होतां
पुर्ण ।। आपें आप उलेलें ।।२१।। सामासी जन्मेल रवगेश्वरू। जो करील त्रय
लोक्यासी उपकारू। दासीत्व दोष परीहरू। तो फेडील पैं तुझा ।।२२।। याप
शी अरुणाची उत्पत्ती। तो पुढें सुर्ज [illegible] सारथी। जाला जयाची बंगदीप्ती।
सुरंग दीसे प्रभाते ।।२३।। दुसरें अंडें नीगुढ स्थानी। ठेउनी कद्रु वैनता
दोन्ही। छन्द्रश्रवा पाहावया [illegible] सुर्य लोकापाते ल्या ।।२४।। ज्यांची
या सौंदर्य चीकळा ।। धवळ ता [illegible] र जतात्र कळा। कीर्ति कमळणीच्या
कळा। इंद्रास्त्रीया नी घोरें ।।२५।। [illegible] दी मथनी न्यान नवनीत गोळु। शा
शांक सोह दस्ती नीर्मळु। देवीं पुजोनी सुपरी मळु। पुष्प माळा गेवील्या ।।२६।।
नीटनेट केंगणामान। सर्व लक्षणी व्यक्ती संपुर्ण। ज्याचें चरणीं मन
पवन। आपासी तीव्र पळता ।।२७।। अवलोकुनी वीश्वकर्मा। हृदयभु
मी केअश्वोत्तम। रेखुन उक्तें तया उपमा। कासयाची योजावी ।।२८।।

चारीसहस्रच्यारीशतें। आशीयोजनें आधीक तेथें। नीमीष्यामाजी
दीनमणीतें। जाती तसें नीराळेंबी॥ ६॥ ऐसेंनकळुणे सुतनंदना। ऊ
चैश्रवा अनर्घ्यरत्न। या चें समुद्रमथनींजनन। जालें कैसें सांगीजे॥ ७
सौती ह्मणे महामुनी। या च्याउत्सवसमुद्रमथनीं। तेंहीप्रज्ञेसारी
खें वरणीं। नीवेदीन परीयसा॥ ८॥ श्रीगुरुअवज्ञेच्यादोष। सावरी दु
र्वासयाच्यारोष। तेणें इंद्रासि ब्रह्मदोष। संपती पडली सागरीं॥ ९॥ त्री
दशादशा हीनजाली। तेव्हां ब्रह्मयातें शरणगेली। यातें चढ नीपातली।
मेरुशृंगासमस्त॥ १०॥ तेथें असंख्य सुवर्णसीखरें। रत्नमणीबद्ध
सरोवरें। नानागुहागव्हरें। सीद्ध साधकीं वसवीली॥ ११॥ ना
नावल्ली नानाद्रुम। श्वापद नाना पक्षी वीहंगम। वीद्याधरांचे आश्र
म। देतीआरामपाहा तया॥ १२॥ नानासरीता रत्नौघ भरती जीवनी। अ
मोल्य अळंगामा ची यारवाणी। ऐसा [redacted] कनकाचलदृष्टीनी। रवीरा
वलेसुरवरा॥ १३॥ जो पृथ्वीचीं गाभीपींडीका। लक्ष योजनें ऊंचीदे
खा। रुंदपाणी गीळीला भुमीका। बतीससहस्रयोजनें॥ १४॥

तपें वैकुंठीच्या राणेवो। देखतां जाला सुरसमुदावो। जैसा व्यंकटाचळीं
नाहो। उभुमीयेन्या प्रसंग। ६६। उद्द सुवर्णमंडपगहन। मणीमाणी
कवी[illegible]। सिंहासन। त्यावरी मुर्ति विराजमान। इंद्रनीळ कीळव
ती। ६७। सहस्र फणीच्या स्वेतछत्रें। देखतां दीपलीस हस्रनेत्र। सहस्र
कमळें सींकुमळमीत्र। प्रफुल्ल मानो पातळा। ६८। कनकरूपगौर वर्णामा
धरणी दुर्वादळ श्यामा। [illegible] रूपमय रामा। कनकदंडें ढाळीती। ६९
ऐसा त्रयलोकीं ग्रहस्त। कळवळ [illegible] जाडीत। मदन जानक जगन्नाथ।
नमस्कारील समस्ती। ७०। सम[illegible] यावा परम यत्नें। प्राप्त होतील
चौदा रत्नें। आंमृत जोड[illegible] देशातुमन्वे हरतील। ७१। दैत्य
सबळकाळें येणें। त्याप्रती कार्यार्थ साम्य करणें। अभीमान सोडुनी म
नें। तयाप्रती जाइजे। ७२। कार्य साधावयाच्ये अर्थी। हीन होणें ख
ब्यापक्षी। मीं थोरत्तें सान चित्ती। तये काळीं न धरावें। ७३। हीत स्वा
र्थी वीये सीद्धी। आक्रम सत्वा वेळ त्तम यदीं। जाउन सा मुनी ग्रहा आ
धीं। श्रेष्ठें ही परी जाइजे। ७४। अन्या कीनें प्रसंगीं चतुरा। धाकुटें

(5)

कामसांगीजे असुरा।पावरी अभीमानें घोरा। कार्यो अनुष्ठीतील।६४

तयेंतुमची पागीरथीता।मीं असेन तत्वता।ऐसें सांकुडनी अमरनाथा।

सींधुमथना प्रेरीला।।६५।।बळीप्रती आला सहस्त्रनेत्रु।।देसहलण

तीपुरातन शत्रु।।वैरोचनी ह्मणे परममीत्रु।।शरणआला ह्मणोनी।।६६

गौरउनी आमरगणा।ह्मणे [illegible] विरमणा।।आला असमी

साकारणा।।साह्य आलीं सर्व [illegible] ।।मथुनी सींधु स्वियापोटा।।अंम

तकरुनी समानवांटा।।नेघी [illegible] करूं खोटा।।हें च्यीप्रमाण उभयत्तां

।।६९।।नीकें ह्मणो नीदेवदान [illegible] मीकोनिपात ळेसर्व।।पात्रकेला

लवणार्णवा।।ऐसआवयासा [illegible] ।।७०।।रवियेसुंदरमंदराचळु।।वी

धीनेंनेमीला अवक्रूसरळु।।पर [illegible] डोनी आणावयाबळु।।नच्यले

देवादैसाच्यें।।७१।।अकुरासहस्त्र योजनें वरी।।उंचवाढला गगनोद

री।।सहस्त्रसंख्यान हीमाझारी।।तीतुका चीरूंदवीस्तीर्ण।।७२।।द

वां दैत्यामंदरगीरी।।नुच्यले देखोनी सहस्त्रधारी।।सहस्त्रशीर्षा

अज्ञाकरी।।अनंताते अनंतु।।७३।। धरणीधरु धरणीधरें।।वेष्टुनी

आपुल्या शरीरें।।उन्मळीतां प्रतापें थोरें।।थरारीली धरापृष्टी।।७४।

४

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

सहीतवनेंसीरखरेंसरीता।संख्याकेसीस्वापद जाता।एसीयापरीपर्व
तमाथो।वाढुनी आलाफुडजगदा।७५।वेवीलाक्षीरनीधीस्वापा शी।गुंडा
कीलावासुगीन्यादेशीं।देवादेत्या-बीया हाशी।अशीतें जालेदांभाशीं।७६
वीबुधसंकेतेसुरेश्वरह्मण।दैत्यहातुलीपुच्छधरणें।येरह्मणती
हीनांहीन।धरणें आह्मांअयोग्य।७७।नमोधरीजेउत्तमांग।आह्मीशक्ती
सामर्थ्ये-यांग।मुखाकडीलआम्हांभाग।अवश्यें ह्मणदेवेंदा।७८।
दैत्यकोटी-ध्याकोटीपाडुं।ओंढीतलेमुखाकडे।देवह्मणती वीषानका
पुढें।वेगकेंफेलें ईश्वरें।७९।या नवी अमरा-बीयाध्यारी।संख्यात्रीदश जाले
त्रीणीकोटी।पुच्छदोरात्तेकरतळी।ओढीतें आदरें।८०।सागरींनीक्ष
पीतां आन्चळ।फोडुनी-बालीलापाताळ।तवबीधावोनीवेकुंठपाळ।कूर्म
वजालातळवटी।८१।आदिकूर्मे केशवें तेणें।वज्रपृष्ठेन्येंकरुनीनीव
णें।गीरीझेलीलाशंक्षेणें।वसुधा जैसीफणाग्री।८२।उर्ध्व डोलतां
मंदरगीरी।पुढतीकंबुत्यकधरी।हास्तवेउनीपर्वतसीरवरी।लो
टआंगेंअवघीला।८३।वर्षीलाअसतांवीषयव्याले।वीवर्ति

(6)

फेंवतां जडजीव आत्मकें ॥ सायुज्यरूपें नें वैकुंठ पाळें ॥ हा स्वस्तभाग्यें गे थी
डेल ॥ ७ ॥ त यापरी तो जगदेश्वरु ॥ डोळतां कवळी गीरीमंदरु ॥ हें देखोनी
दैत्य नीर्जरु ॥ गुप्त कीतेजाले आदरें ॥ ८ ॥ सबळ दैत्या चियावोढी ॥ प
डती दैत्या असुर कुडी ॥ सुरांन दळ तीअसुर पेडी ॥ मध्यें तडाडी सुजं
गा ॥ ९ ॥ वीक्राळ हाक फोडी तीसुरें ॥ पैजा घालुनी मारीती तीक्षोक्षे ॥ उभय
२ पुरुषार्थी थीतुके ॥ जेवी ताडवासुदरी ॥ १० ॥ कांत्यकनक वर्णगीरीमंदरु ॥ २
कटीबंद तो धवळ वीखारु ॥ कोडीतां ... नर कुंजरु ॥ तांडव करी सुरवर
दा ॥ ११ ॥ चतुर्दश वीच्यार त्यानी ... डोळानी सुरअसुरश्रेणी ॥ कटीबंद
तो पद्मवस्त्रानी ॥ धरुनी सेवा ... ती ॥ १२ ॥ नाना परवार्णवत्तारकु ॥
गीरीतो गीरीडोल्यानायकु ॥ भ्राउनी सुरासुर सकळीकु ॥ कासे डौसे ला
गले ॥ १३ ॥ संपरीदेतां मंदराचळ ॥ फंवोंलागला चीरं ... जाळ ॥ सप्तलो
क सप पाताळ ॥ ताव तोडीती फुकंपें ॥ १४ ॥ पोट रगडतां व्याळानी ॥ अग्नी
डीव्हाळाग आगगनी ॥ गरळ वमीतां सींधु न्यें पाणी ॥ कदों लागले रवळ रव

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

को ॥१३॥ स्फुलींग लागतां अळुमाळ । यंत्र मुरवीं पसरे ज्वाळ । तेवी वाढीतां
सांडी माळ । वीज्ञान ळभडभडा ॥१४॥ तप्त कनकरसाच्या लोट । तेवी फुल
ली काळकुट । वर्षतां देत्यांच्या संघाट । जळों लागले यातळीं ॥१५॥ वीष मा
श्री तसीं धोदक ॥ जळचर जाती हे अनेक । संव्हारले तयाले खी ॥ म हा
प्रळई कोण । पा ॥१६॥ न संटे तस सागर जीवनीं ॥ काळकुट उसळलें गगनीं ।
तेणें अहेत्या अहळ णी । वीष पळीपों लागलें ॥१७॥ अमृत तात्यिथरी तां
आज्ञा । प्राप्त जालें पहीलें वीष । देव दैत्य मानुनी त्रास । म हांदेव त्तवीय
ला ॥१८॥ सोभलें दीसे हळाडळ । सर्व वीस्वजा जीव सकळ । हें देखोनी जा
स्वनीळ । कैळासी हुनी धावीनळ ॥१९॥ स्त्पाण वतो जगर क्षक ॥ वीरूपा
क्षजाला वीषभक्षक । जैसा ज्ञांती नें सात्वीक । प्रबळ क्रोध अकळीजे ॥२०
नीरोपम हर विश्वात्मा । श्रीवेसांट वीगराच्या गिरीमा । तेणें ग्रीवे पातळी
नीळी मा । नीळ कंठ या हेतु ॥२१॥ वीष बाधा ज्ञमली यावरी ॥ अवघीं
गर्जोनी जय जय करी । वाटीत जाले मंदर गीरी । परमअ वेज्ञें करुनी ॥१॥

6A

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

२

वासुगीच्यानाशीकीं नयनीं ॥ सुसाटें धुंमफारला गगनीं ॥ तोमहांमे
घहोउनीधरणी ॥ वर्षों लागला आपारु ॥ ३ ॥ धुंमांबरामाजीमुरखाग्नी ॥
मेघीं जाल्यासौदामीनी ॥ तयेकडकडाटें ध्वनी ॥ दीशाकुंजरबुजाले ॥ ४ ॥
गीरीवोढीतां दाटले धापे ॥ धर्मासांडी तीव्रमत्त्यात्तापें ॥ त्यातेंमेघवर्षी
च्या आपें ॥ सींपोनी केलें सारुपी ॥ ५ ॥ याचीप्रजंन्यधारीं देखा ॥ पुष्पवो
६ संडीजालीदेखा ॥ सुरा असुरांच्यामस्तका ॥ पुष्पांजुळी वोपीजेती ॥ ६ ॥ ६
आठराभार वनस्पतींतरु ॥ पर्वत उठले फळसंभारु ॥ सागरीं सांडीतां
कमळावरु ॥ सीराब्धीं जाई पुजावया ॥ ७ ॥ स्वापद पक्षीयांचे पाळे ॥ प
ळतीलंधी तीअंतराळें ॥ गर्जत गाचीआं वीषमकाळें ॥ अश्रीतपळ
तीपापरी ॥ ७ ॥ मंदरभ्रम पाताळ रसधटें ॥ नन्हीपेटलाधडधडाटें ॥
दीव्यद्रुमाचीद्वारेंद्वारें ॥ जळोंलागलीचोफेरीं ॥ ८ ॥ यावरीमहामेघ
वर्षतां ॥ ओषधीरसांच्यावीशाळसरीता ॥ सागरोदरीं मीश्रीत होतां ॥
कौतुककैसें वर्तलें ॥ ९ ॥ आगाधमहोदधीचें जीवना ॥ आतलें धवळ
दुग्धवर्ण ॥ पुढतीपेटला हुताशन ॥ ज्वाळाधांवतीचोफेरीं ॥ १० ॥ सु

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

आदि० १० अ० ८

(7A)

वर्णवल्लीचे रसामृत । तातल्डे येउनी मीळतां तेथें । पयल्डो पुनी अव
चें घृत । होतें जालें तत्काळीं ॥ ५१ ॥ मथीतां मंद केदेव दैत्य । क्षुधाक्रांत
न केतेथें । हें देखोनी कमळाकांत । देता जाला बळ शक्ती ॥ ५२ ॥ तेणें
होवन वढळी दुनी । पुढती रवचळजे सींधु मथनी । बापबाप ऐसीया ध्व
नी । घेघे जालें ह्मणता तातीं ॥ ५३ ॥ तंव मथीतां खळखळाटीं । त्रयोद
श रत्नें अनर्घ्य सृष्टी । कौतुकें [illegible] पाटीं । नीचती ताळीं तें ऐका ॥ ५४
श्री सोम कौस्तुभ सार । गज [illegible] गजर भापार्यातक । सुरासुर भी
वे घपीयुष । वीष माळी [illegible] ॥ ५५ ॥ कंबु कमळा कौस्तुभ धनु । देउ
नी देवीं पुडी लावीष्णु । वरी [illegible] कामधेनु । उच्चैश्रवा सुर्यातें ॥ ५६
सींधु मथनापुर्वीं आकाळीं । ते कुसुमी न कृती वीष्णु जवळी । ऐसा वीक
अवीवक कुशाळीं । कल्मीजे ना सर्वथा ॥ ५७ ॥ अर्थ वान्वा वान्वें तत्र अर्थे ॥ (
ऐसा शीवशक्ती सांगात । कौतुकार्थे बोले ग्रंथ । तो भावार्थे परीसीजो ॥ ५८
चंद्रवेदी ला गगनोदरीं । औषधी पासुनी ताप नीवारी । सुराप्त्र भसं

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(8)

श्रमकरी। ह्मणोनी असुरीं नेमीला ॥१९॥ रंभा रत्नमणी पारीजात। ऐरा
वत श्वेत चतुर्दंत। माझें ह्मणोनी अमरनाथ। बैसता हात घातला ॥२०॥
तवं मागुनी दैदीप्यमान। दीव्य कमंडलु करीं धरून। परमामृतें भरू
नी पुर्ण। धन्वंतरी नीघाला ॥२१॥ तो सुधारस देखतां दृष्टी। सकळां
स्वार्थ सारीखा पोटीं। सुरा असुरां चीया थाटी। उतावेळ धावीनले ॥२२
७ माझें माझें ह्मणत वरी। उडी घापडी आयेक सरी। तेथें आंगवणा अ ७
सुरीं। अंमृतकुंभ हारातिला [illegible] जाती वर्म न कळे पहील्लें ॥ देवीं यथा
र्थ्यी न कील्लें। आतां रा हों नये [illegible] ॥ वळें हारत्तिलें अंमृत ॥२४॥ देव
उगवले जंजाळी। परी अंमृत [illegible] केलें असुरा करीं। इंद्र हृदयपीटीक
रीं। काज नाझालें ह्मणोनी ॥२५॥ ज्या लागी केल्ले क्लेश बहुत। तें वैरीं हरीलें
अंमृत। परम खेद मानुनी तेथें। धावा करी वीष्णुच्या ॥२६॥ ऐसें देखो
नी हरी त्वरीत। वीबुधवर वैकुंठ नाथ। मोहनी अवतार धरूनी तेथें। प्रग
टला ते काळीं ॥२७॥ मायामुळ पीठ नीवासीनी। अनंत शक्ती स्वी

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

8A

स्वामीणी ॥ सुरासुरं देखतां नयनीं ॥ वेदवाच्या वरयसीणी ॥ गोंधळगा
तीजीयेच्या ॥ २८ ॥ ब्रह्मादीक अज्ञान बाळें ॥ गर्भी पाळी मोह समेळें ॥ फी
रु घडीच्य डोळे ॥ अपणातें देखावया ॥ २९ ॥ जे ब्रह्मसुखाच्या अंमृतोदधी ॥
माजी वसउनी च्यारखाणी नेंदी ॥ मृगजळ प्राय वीषय नदी ॥ भ्रमें रमवीज
गातें ॥ ३० ॥ असो ऐसी वीश्वमोहनी [illegible] बाये स्वीकुळस्वामीणी ॥ सुरासु
र देखतां नयनीं ॥ पतंग प्राय दीपलें ॥ ३१ ॥ अवलोकीतां कंदर्पकोटी ॥
सांडणें होतसे चरणांगुष्टीं ॥ [illegible] लावण्याचीपेटी ॥ देव देवें उ
घडली ॥ ३२ ॥ श्रृंगार तांडे तटी [illegible] रंगा ॥ पाषाण होती पद्मराग ॥ स्मी
त बोलतां भुतळीं चांग ॥ रत्न राशी [illegible] वरखुरती ॥ ३३ ॥ पायें गवीतां भुतळीं ॥
सुवर्णकमळें सहस्त्रदळीं ॥ उगवती तेथें परागधुळी ॥ माजी लोळे व
संतु ॥ ३४ ॥ तेच्या तुर्ये चंपककळीका ॥ श्रृंगार कांसार माळीका ॥ नाना
कैवल्यकनककलतिका ॥ वैकुंठीहुनी उतरली ॥ ३५ ॥ ब्रह्मांड करंडपामा
ज्ञारी ॥ आंगीच्या सुवास धावणें करी ॥ वेधकाचे चीत्त भ्रमरी ॥ यात्रे

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

9

आणीसागयं॥२९॥ अन्यापसडुनीअकर्ण॥ सोडीतांकटाक्षान्वेबाण॥

अ सुरीमृगीसोडीले प्राण॥ धैर्य आणीस्मरणान्वे॥३०॥ नानाकटाक्षा

वाडावळीं॥ असुरसमुहासगरजळीं॥ मनोमछयकेकाळीं॥ वोदानी

पासींगो वीन्हे॥३१॥ बळीह्मणे दुत्नासुरवइरागक॥ चर्वे दर्शनीपीयुष॥

तपेंमाझे उभयांबक॥ स्वकारदां [illegible] पैडाले॥३३॥ इन्य लावण्यरासी उ

८ मपे॥ शेशशक्रान्दीनयनमो [illegible] शोभ करीतां साक्षपें॥ प्रमाणनोहेस ८

र्वथा॥४०॥ रूपैश्वर्य देखवोडे [illegible] सीसमानभासे कमळा॥ आमुतें

आंगीकारा तदीसकळा॥ वस्त [illegible] भावळा॥४१॥ रमारंभाडोव सादा

घी॥ देवीं नेल्या आपुलाप्याणी॥ [illegible] ईश्वरें आहाल्लागी॥ आडीली

हेवाटतसे॥४२॥ ह्मणोनी उगीले असादरें॥ आवघे आले तीसामोरे॥

वघीतउभदेखो निकरें॥ यरीव्रतातवीन्हारी॥४३॥ कुवणाअर्पावेनीस्वा

र्थे॥ कळहकरीतसांनीघाते॥ दैत्यसांगती हतघाते॥ देवान्दें तयेप्र

ती॥४४॥ शकुनीनेल्यासकळवस्तु॥ संपुर्णपोपीलाआपुलास्वा■र्थु॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

9A

सेखीं अंमतात्याहेतु । युध्य करीती आमुसीं ॥ ४५ ॥ मोहनी ह्मणे अकर्मी
दुष्ट । मीत्रद्रोही कामलोभीष्ट । त्यांसी धावउनी कष्ट । काज केलें आपु
लें ॥ ४६ ॥ यत्न करूनी दारूण । सेखीं न करीतां समाधान । आपस्वार्थि व
उनी मन । स्वभाव स्तुह प्रत्तिल्मा ॥ ४७ ॥ अनुचित राहाटोनी मंद । सेखीं
पुढीलां वेदीती शाब्द । तेव्हां वीवसीध्द । काय लागे सांगणें ॥ ४८ ॥
आतां दैसहायेकरणें का । अं[illegible]मती हीं लोका । बहुत भाग्ये जो
डलें देखा । सींधुमथनी ययास ॥ ४९ ॥ प्रघटलें ज्ञो पदार्थ ॥ सावरी
सकळांस ही अर्त । तेथें ये के[illegible]तां स्वार्थ । वीरोध उपजे सहज ली ॥ ५०
वीस्वास धरील तुम्ही सीत [illegible]करील येथें । उपासी योग्य जो प
दार्थ । तो घ्या दे इन तयातें ॥ ५१ ॥ स्त्रीयेचें वचन अनर्थ कारी । ऐसें भाकाल
जरी आंतरी । तरी जें दीसेल स्वहीतावारी । तें स्वीकीजे सर्व था ॥ ५२ ॥ उ
पोगासाह सुखलुब्धता । माया अज्ञोन्यनी दयता । ऐसी या दोषा व्या
पवनी तो । त्यागोनी उपेक्षा न करावी ॥ ५३ ॥ आंगीकारील हे आपण । ए

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai; " Joint project "

10

शीबळी-चीमनवासना। लपों नीलजेलु ज्ञीयाकचना। आधीन आहीं
सर्वस्वां। ५७। वीवेकें न्यायकीजेचतुरी। आमुत्वापक्षीं बळीमान घरीं।
वीस्वासुनीमुक्ती-चाकरीं। अंमृतकुंभ दीधला। ५८। योग्यायोग्य पाहा
नीजाण। करवीन अंमृतरसभोजन। ऐसें बोलोनि सुरासुरगण।
हाकारीले जवळीकें। ५९। गाव [illegible] आवी-चीत्रा स्तुती। श्मानेंकरवि
१ ळींस कळा हाती। उंचबैसवी [illegible] ती। दैत्या ज्याया आदरें। ६०। अं १
मृतकलश घेउनी हाती। अज्ञा [illegible] सुरप्रती। प्रथमवाढुंकवणीप
क्ती। येथें नीरोपपाहीजे। ६१। दैत्य [illegible] ळती नी योत्तरा। आधीं अंमृतपा
वें अमरा। सुरापाठीं वो पीडा असुरा। नीके लपोम हांशक्ती। ६२। ते
अवसरीं सींहकासुत। राहो कुटीळ परम धुर्त। मनीं अनुमानीपें येथें।
कपटाचार दीसताहे। ६३। त्रिमें भुळला असुर जन्त। मोहनीन देहा
महांवीष्णु। नीश्चयें दैत्यातें वकुन्तु। अंमृत दे इल अमरातें। ६४। अ
सा पोटीं-चीं पोटीं मात। वीबुधवेश धरुनी तेथें। पातला अमरेस

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai.

10A

मेआंत॥दांभीकदेवांनेषावे॥६२॥चंद्रसुर्यमाझारी॥बैसलाकपटवेश
धारी॥नवीन्यासीतांअमृतकरी॥वाढीत्तांसुदलेंमोहनिया॥६३॥पही
लेंचेतलेंनसत्तांकोण्ही॥अज्ञानेंदीतांश्रेष्ठजनीं॥राहानेंमुखीं घाली
तांतरणी॥आणीचंद्रेंहीलक्षीला॥६४॥दैसलक्षणजाणोनिनीगुती॥
चक्रसंकेतदाखीलाश्रात्की॥कामतताटोकवाघहास्तींभ्रमहांमायामोकली
लें॥६५॥पाहातांकर्णताटोकहालें॥परीतेंसुदर्शनछेदीलें॥त्तेणेंरा
हाचेंछेदीलें॥सीरजेसेंअरविंद॥६६॥मस्तकउसळत्तांगगनात्त॥नी
व घालेंमुखेंगर्जनाकरीत॥दैस[illegible]लेतिसमस्त॥मोहनीनकेवीष्णु
हा॥६७॥सहसाअंमृतनेदी[illegible]सुरा॥ऐसेंएकतांहाहाकारा॥प्रव
र्तलेहाहित्तियरा॥हातींवसवीतीसमस्त॥६८॥अंमृतकलषघेउनीतेथें॥
इंद्रेंपळवीलाहातोंहात॥संग्राममाडलाअद्भुत॥देवादैत्यांतेकां
ळी॥६९॥आरूढलेनानावहनीं॥शस्त्रास्त्रिकेशधरणी॥युध्यहो
तांअपारअवनी॥सुरंगजालीश्रोणीतें॥७०॥जयसीद्रिसिंड्या

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com